

NORGES JORDSKIFTE- KANDIDATFORENING GJENNOM 100 ÅR

AV TIDL. FORMANN I NJKF ØYVIND STRAND,¹ LEDER I NJKF LEIV BJARTE MJØS²
OG TIDL. REDAKTØR I KART OG PLAN GUNNAR BALLE³

Da Norges Jordskifte kandidatforening (NJKF) rundet 75 år i 1982 skrev Øyvind Strand en framstilling av foreningens virke og utvikling gjennom disse årene som ble publisert i Kart og Plan nr. 1-1983. Strand skrev i innledningen at: «Tiden jeg har hatt til rådighet og omsynet til styrets ønske om en kortfattet framstilling i artikkelform, har ikke gjort det mulig å lage en detaljert og fullstendig historisk framstilling. Det må i tilfelle utstå til en seinere anledning. Jeg har derfor lagt vekt på å gi en oversikt over de vesentlige trekk i utviklingen av foreningen gjennom disse 75 årene.»

Som en historisk framstilling av foreningas første 75 år, har redaksjonen til Areal og eiendomsrett funnet artikkelen å være like aktuell i dag som da den første gang ble publisert, og har med tillatelse fra Øyvind Strand funnet å trykke den på nytt. De siste 25 årene av historien til Norges Jordskifte kandidatforening er skrevet av Leiv Bjarte Mjøs med bistand fra Gunnar Balle. Samlet danner dette en dekkende artikkel om foreningas 100-årige historie.

1 Øyvind Strand er jordskifte kandidat fra NLH (1950) og jordskifteoverdommer i Nordland 1969–88. Han var styremedlem i NKJF 1961–66, formann 1971–78, nordisk ombudsmann 1977–82, formann i nordisk ombudsmannsråd i lantmåteri 1977–80. Han er æresmedlem i NKJF (1980) for sin store innsats for foreningen.

2 Leiv Bjarte Mjøs er jordskifte kandidat fra NLH (1983) og høyskolelektor ved HIB sidan 2004. Han var varamedlem og medlem i styret 1994–96 og har sidan 1997 vore leiar av Norges Jordskifte kandidatforening.

3 Gunnar Balle er jordskifte kandidat fra NLH (1956). Han var statsstipendiat ved KTH, Institutionen för fastighetsteknik, Stockholm 1959–60 og Visiting Scholar ved MIT, Urban Studies and Planning, USA 1983–84. Vit. ass. høyskolelektor og førsteamanuensis ved Institutt for jordskifte og eiendomsutforming, NLH 1956–96. Redaktør av Norsk Tidsskrift for Jordskifte og Landmåling 1966–69 og Kart og Plan 1970–2000. Han er æresmedlem i NJKF (1982), den Ungarske Landmålerforening (1994) og GeoForum (1995).

1 DEI FØRSTE 75 ÅRENE (TIDSROMMET 1907–1982)	20
1.1 <i>Startfasen</i>	20
1.2 <i>To foreninger, samarbeid og sammenslutning</i>	21
1.3 <i>Nordisk samarbeid</i>	23
1.4 <i>Endringer i lov og forening</i>	23
1.5 <i>Samarbeidsrådet</i>	24
1.6 <i>Etatsjubileum</i>	25
1.7 <i>Tiden etter 1960</i>	25
1.8 <i>Omorganisering av etatsforeningen</i>	26
1.9 <i>Kart og Plan</i>	28
1.10 <i>Internasjonalt samarbeid</i>	28
2 DEI SISTE 25 ÅRENE (TIDSROMMET 1982–2007)	29
2.1 <i>Norges Jordskifte kandidatforening går inn i Norske Sivilingeniørers Forening (NIF)</i>	29
2.2 <i>Nordisk og internasjonalt samarbeid</i>	30
2.3 <i>Kart og Plan</i>	31
2.4 <i>Nytt medlemsblad – Meldingsbladet</i>	31
2.5 <i>Etablering av fagsekretariat og namneskifte</i>	32
2.6 <i>Pristildelinger</i>	32
2.7 <i>Sterk medlemsauke</i>	33
2.8 <i>Oversikt over formenn i foreningene</i>	33

1 DEI FØRSTE 75 ÅRENE (TIDSROMMET 1907–1982)

1.1 *Startfasen*

Framsente og organisasjonsbevisste utskiftningskandidater sendte ved juletider 1906 et opprop til de kandidater (27) som på det tidspunkt var ansatt som utskiftningsassistenter i utskiftningssetaten. Oppropet gikk ut på å starte en «Forening av utskiftningskandidater». Motiveringen for å danne forening var, foruten å utgi eget fagorgan, «å fremme godt kollegialt samarbeid» og «å værne om standens økonomiske interesser».

Høgskoleutdanningen av kandidater til utskiftningssetaten kom i gang ved Norges landbrukshøgskole fra 1898 etter at Stortinget året før hadde godkjent en utvidelse og omgjøring av «Den høiere Landbrugsskole i Aas» med fem fagavdelinger, deriblant egen utskiftningsavdeling (2-årig). I 1906 hadde i alt 27 personer avlagt eksamen ved avdelingen, og det var disse som ble oppfordret til å stifte en landsforening.

«Utskiftningskandidaternes Landsforening» ble konstituert i 1907 med 22 medlemmer. Utskiftningsassistent *Albert Berg* ble valgt til formann. Styret utarbeidet forslag til «lover» for foreningen, og disse ble vedtatt i desember samme år. Foreningen var dermed etablert som en landsomfattende kandidatforening.

En av de første oppgavene foreningen tok opp var å starte utgivelsen av eget fagtidsskrift. «Tidsskrift for Det norske Utskiftningsvesen» kom ut med sitt første nummer i 1908.

Navnet på tidsskriftet har i løpet av den tiden som har gått siden starten, endret seg etter endringer i faguttrykk og fagområder. Fra 1970 fikk tidsskriftet navnet KART OG PLAN.

Gjennom tidsskriftet og fagmøter ivaretok foreningen medlemmenes faglige interesser ved siden av å arbeide for å bedre lønns- og ansettelsesforholdene i utskiftningsetaten. Disse var særlig dårlige på den tiden da bl.a. alle medlemmene var tilsatt i underordnede stillinger. I etaten var det bare 24 utskiftningsformenn i faste stillinger; 19 formenn og 64 assistenter (derav 29 kandidater) var daglønnet med kr 2–4 pr. dag. Halvparten av assistentene var tilsatt «inntil videre», og for de øvrige måtte det søkes forlengelse for hvert halvår.

Kandidatforeningen hadde sine medlemmer ansatt i jordskifteverket, men de utgjorde bare en fjerdedel av etaten. Tre fjerdedeler var utelukket fra medlemskap i foreningen. Dette var noe kunstig, men historisk betinget. Etaten hadde eksistert i over 40 år da de første kandidater ble uteksaminert fra høgskolen, og de øvrige hadde svært variert utdannelse og bakgrunn, mange med lang etatsopplæring og spesielle utskiftningskurs enten i Sverige eller Norge.

Foreningens utvikling de første femti år henger nøye sammen med jordskifteetatens utvikling i denne periode. I formålsparagrafen sto det således at foreningen skulle arbeide for utskiftningens fremme, og fagtidsskriftet var organ «for det norske Utskiftningsvesen».

Lønns- og tilsettingsspørsmål og utdanningsspørsmålet, var blitt diskutert på de såkalte utskiftningsformannsmøtene, bl.a. i 1883, 1898 og 1902. Utskiftningsassistentenes Landsforening ble startet under et kurs på Ås for eldre utskiftningsassistenter i 1903. Foreningen fungerte dårlig og var opphørt å eksistere før opptaket til å starte kandidatforeningen ble gjort.

1.2 To foreninger, samarbeid og sammenslutning

Fram til 1913 var kandidatforeningen eneste organiserte sammenslutning av «tjenestemenn» i jordskifteetaten. Dette år ble imidlertid Utskiftningsformennenes Landsforening stiftet med 37 medlemmer.⁴ Også for denne forening inntok lønns- og ansettelsesforholdene en sentral plass. Bare 30 av 47 utskiftningsformenn var ennå ansatt med fast årslønn – de øvrige hadde daglønn med et årlig lønnstillegg på 400–1200 kroner.

Direktør Hirsch ved høgskolen refererte i en artikkel i Landbrukstidende i 1913 fra

4 Foreningens første formann var Carl Johan Bjørseth (red. anm.).

et brev til en utskiftningsassistent som nylig hadde forlovet seg. I den anledning fikk han et gratulasjonsbrev fra en kollega som bl.a. skrev følgende: «Jeg taler av erfaring naar jeg sier, at det er et dristig skridt av en utskiftningsassistent at indtree i den hellige og Gud velbehagelige ægtestand. Du forstaar ikke hvad du gaar ind til, og du forstaar vel ikke selv, hvad du indbye den du holder mest av i hele verden til at dele med dig. Sorgen for utkommet vil snart ta glæden fra dig», - - - og så til slutt: «Gid jeg bare kunde kommet meg ud av denne elendighet».

Det må tiløyes at noen få «kom seg ut» av etaten og gikk over i annen virksomhet som f.eks. gullsmed, fylkesagronom, lærer, emigrerte osv. Kanskje de fleste tross alt trivdes ganske bra. Kanskje var det entusiasmen som holdt «skomakeren ved sin lest».

Det første offentlige lønnsregulativ kom i stand i 1914, og forholdene bedret seg noe.

De to foreninger samarbeidet på lønnssektoren. Kandidatforeningen var ellers sterkt engasjert på utdanningssektoren, i lovspørsmål, økonomisk kartverk, verdsetting, forvaltning og ledelse av jordskifteetaten, endring av kontorholdet som formennene hadde i hjemmet osv.

Det ble arbeidet for å koordinere virksomheten til de to foreningene, og Albert Berg var en drivkraft i dette. Han foreslo for kandidatforeningen i 1912 navnebytte og å åpne foreningen for alle tilsatte i jordskifteetaten. Interessene var jo stort sett de samme hos alle. Dette arbeid ble ikke ført videre med samme glød av de to nye styrene i foreningen i perioden 1913–16.

Berg ble på ny valgt til formann fra 1917 og fungerte til sin plutselige død i 1920. I 1915 var han blitt tilsatt som utskiftningsformann, og i 1920 var han formann i begge foreninger. I 1926 ble det foretatt en pengeinnsamling til reising av en minnestein over Albert Berg for hans store organisasjonsinnsats. Minnesteinen ble reist på Albert Bergs grav på Nordre Gravlund i Oslo. Resterende midler ble avsatt til et fond som fikk navnet: «Albert Bergs Minnefond». Fondets midler nyttes til dekning av utgifter ved vedlikehold av gravstedet og disponeres ellers av styret.

I årene 1920 og 1922 holdt de to foreninger felles landsmøter i Trondheim og Bergen. På landsmøtet i Trondheim ble det fattet vedtak for sammenslutning av formanns- og kandidatforeningen. Det ble nedsatt en sammenslutningskomité som utarbeidet forslag til det endelige vedtak på Bergensmøtet i 1922. Fra 1. januar 1924 ble de to foreninger slått sammen under navnet *Utskiftningsfunksjonærenes Landsforening*.

Økonomisk gikk en fra midten av 1920-årene inn i strammere tider uten nye stillinger og etter hvert også inndragning av ledige stillinger og lønnsreduksjoner. Mot slutten av denne periode ble en del ledige kandidater fra 1920-årene tilsatt i jordskifteetaten. Tross alt opprettholdt foreningen sin virksomhet. Et utvalg med professor Thunæs som formann utarbeidet et utkast til revisjon av skylddelingsloven, hvor bl.a. faglig kontroll ble foreslått. Forslaget ble trykt og overlevert Landbruksdepartementet.

På landsmøtet i 1934 i Oslo markertes 75-årsjubileet for jordskifteverket som etat, en ung jubilant sammenlignet med våre naboland.

1.3 Nordisk samarbeid

Det første nordiske landmålermøte fant sted i København i 1920 med Den danske Landinspektørforening som vert. Det 2. Nordiske landsmøte ble arrangert i Oslo i 1924 med den nye foreningen, Utskiftningsfunksjonærenes Landsforening, som vert. Det 3. møte ble holdt i Stockholm i 1928, kombinert med 300-års jubileet for det svenske lantmäteriet. Fem år senere ble tilsvarende 300-års jubileum for det finske lantmäteriet feiret under det 4. nordiske landmålermøte i Helsingfors i 1933. Den første ringen for de nordiske landmålerkongresser var nå sluttet: Danmark 1920, Norge 1924, Sverige 1928 og Finland i 1933.

Det 5. nordiske landmålermøte ble holdt i København 1937 med store faglige innslag om bl.a. den fotogrammetriske målemetoden, grensemerkingmetoder og færøyske jordproblemer. Ved avslutningen av møtet ble deltakerne ønsket velkommen til det 6. nordiske landmålermøte i Norge i 1941. Krigsutbruddet i 1940 hindret det nordiske samarbeidet, og foreningens øvrige virksomhet hvilte i krigsårene 1940–45.

Det 6. nordiske landmålermøte ble holdt i Oslo 1949, 12 år etter København-møtet. Sterkt inntrykk på oss studenter den gang gjorde «norden-veteranen», professor Arvid Wiialas foredrag om kolonisasjonen i Finland etter krigen, selv om vi hadde vårt Finnmark. I 1952 ble Det nordiske landmålermøte avviklet i Stockholm. Her ble det vedtatt nye «Stadgar», eller vedtekter, for de nordiske landmålerkongressene. På kongressen i Helsingfors i 1956 ble det etter forslag fra professor Wiiala vedtatt at hvert land skulle utpeke hver sin nordiske ombudsmann og viseombudsmann for å bedre kontakten og samarbeidet i tiden mellom kongressene.

Senere har de nordiske kongresser vært holdt hvert fjerde år, København 1960, Lillehammer 1964, Göteborg 1968, Åbo 1972, Ålborg 1976, Ås 1980. Det ligger mye frivillig arbeid bak et slikt arrangement, og noen bærer større byrder enn andre. Det er grunn til å huske innsatsen til avdelingssjef *Olav Hedne*, sekretær i foreningen i 1964 og generalsekretær for kongressen i 1980.

Nordisk ombudsmannsråd har årlige møter avvekslende i de nordiske land. Ombudsmennene avgir bl.a. sine rapporter som trykkes i årets nordiske hefte av de fire nordiske lands fagtidsskrifter. Kart og Plan har utgitt Nordisk hefte i 1970, 1974, 1978 og 1982.

1.4 Endringer i lov og forening

Første landsmøte etter krigen ble holdt våren 1946 med meget stor deltakelse. Forslag til ny jordskiftelov ble diskutert i to hele dager etter innledning av den nye utskiftningssjefen *Torleif Grendahl*. Forarbeidene var i stor grad lagt til rette av lederen av etaten i 30 år, tidligere utskiftningssjef, professor *Ola Juvkam*. Sammen med professor *Lars Loe* og *Albert Berg* var *Juvkam* en av initiativtakerne til dannelsen av kandidatforeningen i 1906, og han var også medlem av foreningens første styre. Ola Juvkam ble utnevnt til foreningens æresmedlem sammen med sin forgjenger og kollega, professor

Thunæs. Thunæs var fast medarbeider i tidsskriftet fra starten og fram til årene før 2. verdenskrig.

Foreningen var medlem av Embetsmenneses Landsforbund og søkte å gjøre seg gjeldende ved utarbeidelsen av det nye lønnsregulativ av 1948. I 1950 ble *Norges Akademikersamband* stiftet, og vår forening ble med fra starten. Dette med «livslønn» i forhold til utdannelsen skulle bli sterkere fokusert, likeså skattespørsmål mv. Det var en tid på tale å overlate lønnsforhandlingene for «akademikerne» til sambandet, men det ble holdt fast ved EL – senere AF.

Den nye jordskifteloven av 1950 trådte i kraft fra 1. november 1951. Begrepet «utskiftning» – ble byttet ut med «jordskifte». Foreningen hadde på dette tidspunkt 158 medlemmer, og ganske få av disse var ansatt utenfor jordskifteverket. Lovrevisjonen fikk derfor virkning for omtrent alle medlemmene. «Utskiftningsformann» ble erstattet med «jordskiftedommer». Det ble opprettet egne ledere av overrettene, jordskifteoverdommere, et krav foreningen hadde satt fram helt fra starten.

Den gamle loven hadde benevnelsen utskiftningsassistent for landmålere. Dette hang nok sammen med etatsopplæringen. Departementet og foreningen hadde i lang tid gått over til «utskiftningslandmåler». Professor Skeie foreslo nå «jordskiftemølar», mens det i Ot.prp. ble tatt opp «jordskiftemålar». Styret i foreningen gikk inn for «jordskiftelandmålar», og slik ble sluttresultatet.

Foreningens navn måtte også endres. Etter intens debatt på landsmøtet i 1951 ble navnet «Norges jordskiftedommer- og landmålernesamband» (NJLS). Foreningen endret ikke karakter, men var fortsatt en etatsforening for jordskifteverket. Foruten standardformålene om å ivareta medlemmenes interesser sosialt, økonomisk, kollegialt og utdanningsmessig, skulle foreningen således fortsatt «virke for jordskifteverkets utvikling og fremgang» (vedtektenes § 1). Medlemmene måtte som før ha eksamen fra Norges landbrukshøgskoles jordskifteavdeling.

Jordskiftesjefstillingen ble i 1947 gjort om til jordskiftedirektør. Jordskifteoverdommerne ble regelmessig innkalt til drøftinger. Staten fikk en mer markert «styring» i nær kontakt med foreningen, særlig fram til begynnelsen av 1960-årene.

1.5 Samarbeidsrådet

I 1949 gikk vår forening sammen med de andre fire kandidatlag fra Norges landbrukshøgskole og dannet det som senere ble kalt *Samarbeidsrådet for Norske Agrikulturkandidater*. Det ble her samarbeidet om viktige saker av felles interesse. Således utga rådet i 1956 et hefte som analyserte kandidatenes utdanning og lønsplassering med konkrete krav for de enkelte stillingskategorier.

Samarbeidsrådet fungerte særlig godt utover i 1950-årene under ledelse av *Lorentz Rygg* som var formann i vår forening 1955–62. Lønnskravene ble koordinert, og den utførlige redegjørelse om utdanning, lønnsforhold og lønnskrav som ble utarbeidet i 1956, hadde uten tvil sin betydning så vel overfor myndighetene som overfor hovedsammenslutningene (EL og Akademikersambandet).

Personskifte i kandidatlag og vansker med sekretariatet gjorde slutt på samarbeidsrådet fra 1961. Forstmannsforeningen meldte seg således ut av Samarbeidsrådet allerede i 1959.

1.6 Etatsjubileum

Landsmøtet i 1959 dannet rammen om feiringen av *hundreårsjubileet* for jordskifteverket som statsetat. Gjester fra inn- og utland deltok i festlighetene i Universitetets aula. Landsmøtet drøftet «Langtidsplan for Jordskifteverket» som var bygd på en intern komitéinnstilling.

Foreningen ga ut boka *Jordskifteverkets tjenestemenn 1859–1959* som et supplement til Landbruksdepartementets jubileumbok *Jordskifteverket gjennom 100 år, 1859–1958*.

Navn som *Øyehaug, Eknes og Matre*, som ledet foreningen i perioden før og etter krigen, er det ved siden av *Rygg* grunn til å huske med stor respekt. Jordskiftedommer *Lars Eknes* ble utnevnt til æresmedlem i 1951 for sitt store arbeid for foreningen. Jordskifteoverdommer *Lorentz Rygg* ble utnevnt til æresmedlem i 1963 for sin mangeårige innsats som styremedlem og foreningens formann i åtte år.

1.7 Tiden etter 1960

En kan slå fast at så vel jordskifteverket som organisasjonslivet gikk over i en ny fase, hvor det gjaldt å finne nye veger, også for vår forening. Etter jordskiftedirektørens avgang høsten 1960 «rasjonaliserte» departementet bort direktørstillingen. Den ble omgjort til jordskiftesjefstilling.

Foreningen gjorde flere henvendelser så vel skriftlig som muntlig for å få beholde direktørstillingen, men byråkratiet framholdt bl.a. at etaten besto av særdomstoler som «styrte seg selv». Landsmøtet i 1966 vedtok enstemmig en resolusjon til Landbruksdepartementet om å styrke jordskifteverkets sentraladministrasjon ved å bygge ut jordskiftekontoret til et jordskiftedirektorat.

Foreningen utarbeidet i 1962 et nytt konkret *forslag til revisjon av skylddelingsloven* av 1909. Dette forslag innebar faglig kontroll av delingene utenfor tettbygd strøk ved jordskifteverket. Foreningen pekte på at jordloven av 1955 begrenset delingen av landbrukseiendommer, men tillot fradeling av tomter under 2 dekar. En hadde heller ingen kontroll av *delingsmåten*. Delingene ble fortsatt utført av legfolk. Heller ikke dette forslag fra foreningen førte fram. Forslaget ble også denne gangen «arkivert» i Landbruksdepartementet. Først i 1968 oppnevnte Landbruksdepartementet et utvalg som avga innstilling i 1972, men departementet fikk ikke fullføre redigeringen av lovproposisjonen da forvaltningen av loven ble overført til Miljøverndepartementet i 1973.

På landsmøtet i 1963 ble spørsmålet om større plass for opplæring i generell plan-

legging ved NLH drøftet. Etter innledningen av nåværende jordskiftesjef Øvstedal og styrets varaformann, ble det ellers en hel dags drøfting om hvordan jordskifteverket kunne tilpasse seg samfunnsutviklinga i 1960-åra. Tjue år etter er det underlig lesning når en vet hva som ble fulgt opp.

Samme året vedtok Stortinget retningslinjene for det økonomiske kartverk. Det var et fagområde som foreningen hadde arbeidet sterkt med ved siden av bl.a. delingslov og jordregister. Mulighetene for å nytte elektronisk databehandling i jordskiftearbeidet ble drøftet på landsmøtet i 1965, uten synbare reaksjoner sentralt.

1.8 Omorganisering av etatsforeningen

Med utgangspunkt i en skriftlig henvendelse fra en del av foreningens medlemmer i Kristiansand ble spørsmålet om omorganisering av sambandet (NJLS) tatt opp til drøfting på landsmøtet i Oslo i 1965. Det ble nedsatt et utvalg til å vurdere disse spørsmål, spesielt forholdet til jordskifte kandidatene utenfor jordskifteverket.

Organisasjonssaken ble igjen drøftet på landsmøtet i 1966. Styret ble på dette møte bedt om å arbeide videre med en fastere sekretariatsordning og utrede vilkårene for eventuell sammenslåing av etatsforeningene i landbrukssektoren. Saken ble behandlet på flere senere landsmøter uten at vår forening kunne slutte seg til full integrering i et felles Ås-kandidatlag med de økonomiske og derved engasjementsmessige konsekvenser dette ville få for foreningens faglige nordiske og internasjonale virksomhet. I 1968 frarådte styret å innføre felles utdanningstittel for alle NLH-kandidatene (cand. agric.) idet en da fryktet for å miste identiteten.

I 1971 avga det såkalte Tandeutvalget, som styret oppnevnte i 1970, innstilling om ny organisasjonsform. Innstillingen ble behandlet på landsmøtet i 1971, men landsmøtet fattet kun vedtak om at styret skulle arbeide videre med organisasjonsformen og også vurdere eventuell tilknytning til andre organisasjoner. Alternativene var selvstendig forening for alle jordskifte kandidater med lønnet sekretær, eller full tilknytning til NLF. Økonomiske kalkyler viste to ting: Stor kontingentforhøyelse eller nedtrapping av den faglige og kollegiale virksomhet. Videre en forutsetning at jordskifte kandidatene utenfor jordskifteverket gikk med.

I 1972 kom representanter for styrene i NLF og NJLS fram til en konkret samarbeidsavtale. Det gjaldt kontaktmøter i relasjon til høgskolens ledelse, felles informasjon til studentene, åpent for dobbeltmedlemskap («fagmedlem») med redusert kontingent og formidling av fullt medlemskap når bare den andre organisasjonen har forhandlingsrett. Videre forutsettes gjensidig representasjon på årsmøtene.

I 1973 vedtok landsmøtet enstemmig de foreslåtte endringer av vedtektene. I formålsparagrafen ble tilknytningen til jordskifteverket byttet ut med «samarbeide med andre organisasjoner ...», og medlemsbetingelsene for opptak og styrerepresentasjonen ble utvidet til alle medlemsgrupper. «Fagmedlemmene» ble sikret styrerepresentasjon.

I 1975 godkjente landsmøtet styrets vedtak om å gå inn for å være med på å utgi en

felles NLH-kandidatmatrikkel. Fellesmatrikkelen ble utgitt i 1981 og omfattet årene 1922–74. Et supplementshefte ble utgitt samtidig for jordskifte kandidatene og omfattet årene 1900–20 og 1976–80. Førsteamanuensis Gunnar Balle samlet inn opplysningene og redigerte matrikkelen over jordskifte kandidatene.

Landsmøtet på Lillehammer i 1976 påla styret å utrede den framtidige organisasjonsstruktur for jordskifte kandidatene.

Landsmøtet på Klekken i 1977 ga styret mandat til å forhandle videre med NLF innenfor en ramme hvor foreningen «beholdt sin selvstendige organisasjonsstatus etter vedtektene med forhandlingsrett ...».

Foran landsmøtet på Geilo i 1978 forhandlet representanter for styrene i NLF og NJLS seg fram til en avtale om betinget sammenslutning. Dette ble forkastet av hovedstyret i NLF. Skuffelsen var stor så vel hos våre forhandlere som i NLFs sekretariat og ledelse. Landsmøtet konstaterte at forhandlingene om betinget medlemskap i NLF ikke hadde ført fram, men at en for framtiden skulle samarbeide fra sak til sak.

Landsmøtet vedtok videre å endre foreningens navn til *Norges Jordskifte kandidatforening (NJKF)*. Formålet var å gjøre foreningen mer åpen for alle jordskifte kandidater. Foreningen har således siden opprettelsen av fylkeskartkontorene fra 1977 også hatt forhandlingsrett for våre medlemmer ved disse kontorene, og for noen få enkeltstillinger. I alt har foreningen forhandlingsrett for omtrent halvparten av sine ca. 400 medlemmer. Den andre halvparten er såkalte «fag-medlemmer» (gruppe II), studenter (gruppe III) og pensjonister.

Vedtektene ble språklig justert sist på landsmøtet i 1979. Samtidig fikk jordskifte studentlaget ved NLH en fast representant i styret.

Stikkord for noe av virksomheten i de seinere år er: Øket aktivitet i forholdet mellom primærforeningene og hovedsammenslutningen (EL/AF) i årlige eller permanente forhandlinger med staten, forberedelser til nytt lønnsregulativ fra midten av 1970-årene, samarbeidsordningen med samarbeidsutvalg og nye kontaktformer med staten senere. Sterke engasjement og meningsbrytinger i utformingen av nye lover og justeringer av eksisterende lover og forvaltningsordninger.

Oppretting av økonomisk kartverk og jordregister med uklare retningslinjer og varierte ad hoc-løsninger, med kompetansestrid og misforståelser både før en fikk fylkeskartkontorene og etter at de var etablert, strandplan og senere fjellplanlov som vi sa ikke kunne fungere før den ble prøvd, engasjement i den generelle planleggingslov, veglov og ikke minst den nye jordskifteloven og delingsloven – foruten en rekke andre lover og forvaltningssaker av betydning for våre medlemmer.

Sentralt har også koordineringen av landbruksetatens virksomhet stått og står for jordskifteetaten, og svært omstridte løsninger lanseres.

Foruten NLF er Norges Karttekniske Forbund vår nærmeste samarbeidspartner. Våre landsmøter har både i 1973 og i 1982 vært kombinert med Kartdagene. Vi har samarbeidsavtale med NKTF om tidsskriftet «Kart og Plan».

1.9 Kart og Plan

Utviklingen av tidsskriftet har fulgt utviklingen av foreningen fra starten i 1908. Den har vært særlig sterk i de siste 15–20 årene, også når det gjelder tidsskriftet. I 1964 ble tanken om et felles fagtidsskrift innen fagområdene landmåling, jordskifte og planlegging tatt opp mellom foreningen og forløperen for NKTF, Norsk Oppmålingsteknisk Forbund. Ideen om et tidsskrift med navnet KART OG PLAN ble lansert i tidsskriftet nr. 1 1964 av daværende sekretær i forbundet, Bjørn Unneberg. Et prøvehefte av tidsskriftet som da bar navnet Norsk tidsskrift for jordskifte og landmåling, nr. 3, 1964, som fikk undertittelen KART OG PLAN, ble utgitt i samarbeid mellom de to organisasjonene og distribuert til medlemmene i forbundet i tillegg til egne medlemmer og øvrige abonnenter. Daværende førsteamanuensis Sverre Øvstedal var redaktør av tidsskriftet fra 1965–1966 da førsteamanuensis Gunnar Balle ble valgt til redaktør. Opptakten til et utvidet tidsskriftssamarbeid var tatt opp av Øvstedal. Samarbeidet om tidsskriftet ble grundig drøftet i foreningen i de kommende år.

Landsmøtet i 1970 vedtok navnet KART OG PLAN som tidsskriftets nye navn og fra 1973, da tidsskriftet gikk over til et noe større format tilsvarende det svenske SOU-formatet som resultat av det nordiske tidsskriftssamarbeidet, ble det innledet et formalisert samarbeid med Norges Karttekniske Forbund som var stiftet 30.5.1969.

I 1970-årene er samarbeidet utviklet videre, medlemstallet har økt i begge organisasjoner og opplaget for tidsskriftet har økt fra i underkant av 1000 til 2700. Det distribueres i dag til ca. 1900 medlemmer og til ca. 800 abonnenter og bytteforbindelser i inn- og utland.

Gjennom egne spalter i tidsskriftet gis det løpende informasjon om faglig virksomhet, nasjonalt, nordisk og internasjonalt ellers. Tidsskriftet har særlig i løpet av de siste 10–15 årene utviklet seg fra det opprinnelige etatsorganet «Tidsskrift for Det norske Utskiftningsvæsen» til et tidsmessig og anerkjent fagtidsskrift nasjonalt og internasjonalt med nyttig informasjon på våre fagsektorer. Dette skyldes i stor grad redaktøren gjennom de siste 17 år, Gunnar Balle, som sammen med medarbeidere har redigert tidsskriftet i disse årene. For sin store innsats for tidsskriftet og for foreningen for øvrig, særlig i nordisk og internasjonalt samarbeid, var det derfor naturlig at han ble utnevnt til æresmedlem på landsmøtet i 1982.

Tidsskriftet Kart og Plan er for mange foreningens ansikt utad.

1.10 Internasjonalt samarbeid

På landsmøtet i 1969 fikk styret fullmakt til å *melde foreningen inn i FIG* (Federation Internationale des Géomètres), og dette ble gjort samme år. Våre nordiske kolleger hadde også lenge gått inn for å få oss med, og enkeltpersoner fra Norge hadde deltatt i FIG-kongressene over lang tid.

Styret oppnevnte kommisjonsmedlemmer fra Norge i alle ni FIG-kommisjoner og i det internasjonale sekretariat O.I.C.R.F. i Nederland. (Cadastre and Land Records).

Senere ble det inngått *avtale med Norges Karttekniske Forbund* om så vel oppnevning som representasjon i FIG. Det ble i 1972 videre inngått avtale mellom forbundet, NGO og vår forening om koordinering av det faglige internasjonale samarbeid med oppnevning av et felles utvalg. Samtidig opprettet vår forening internt et eget FIG-sekretariat ved NLH med et FIG-utvalg underlagt foreningens styre. Dette er senere utviklet til et felles FIG-sekretariat mellom foreningen og NKTF. Sekretariatet der har fra starten vært førsteamanuensis Gunnar Balle.

2 DEI SISTE 25 ÅRENE (TIDSROMMET 1982–2007)

2.1 *Norges Jordskifte kandidatforening går inn i Norske Sivilingeniørers Forening (NIF)*

Organisasjons- og tilknytningsspørsmålet hadde stått sentralt i NJKF sidan 1960-talet. Styret var i 1982 under eit forsiktig press frå AF (Akademikernes Fellesorganisasjon). Det var tydeleg at foreninga ikkje kunne overleve som sjølvstendig forening.

I 1982 innleia styret sonderingar med NLF (Norsk Landbruksakademikerforbund) om samarbeid. Intensjonane til styret var å behalde NJKF som ei faggruppe med rygg-rad til å fortsetje utgjeving av Kart og Plan og det internasjonale samarbeidet. Sondringane med NLF gav lite forhåpningar om dette. Det var ei rekke møter med NLF i 1982–83 som ikkje førte fram. Dette resulterte i at styret i 1984 etablerte kontakt med NIF (Norske Sivilingeniørers Forening). Det var generalsekretær Slungaard som førte samtalene for NIF. For NJKF stod Sigurd Klepp sentralt. Han hadde vore formann i NJKF sidan 1981. Samtalene med NIF var langt meir positive enn det som hadde vore tilfelle i forhold til NLF. Eit forhold som spelte inn var at mange jordskifte kandidatar etter søknad hadde vorte opptatt som medlem i NIF. Drøftingane førte til at det 12.04.1985 vart inngått ein intensjonsavtale mellom NJKF og NIF. Denne avtalen vart lagt fram for og godkjent av hovedstyret i NIF 30.4.1985.

På årsmøtet 7.–8.10.1985 i Trondheim hadde det møtt fram mykje folk, og det vart gjort eit einstemmig vedtak om tilslutning til styrets vedtak om å gå inn i NIF, under føresetnad om å få etablert ei eiga faggruppe som tok i vare Kart og Plan og det internasjonale arbeidet i FIG, og det nordisk samarbeidet. I kjølvatnet av landsmøtevedtaket vart det gjennomført uravstemming som stadfesta årsmøtet sitt vedtak.

Norges Jordskifte kandidatforening vart formelt oppløyst 31.12.1985 og gjekk inn i NIF frå 1.1.1986. Det vart for forhandlingssamanheng etablert to nye etatsgrupper i NIF; for Jordskifteverket og for Kartverket. Faggruppa fekk namnet Norges Jordskifte kandidatforening, fagleg gruppe av NIF. Det gamle styret fungerte som interimsstyre nokre månader inn i 1986, då vart det gjennomført nyvalg i den nye faggruppa. Aarstein Waade vart vald som den første leiaren i den nye faggruppa.

Etter avtalen med NIF hadde NJKF som faggruppe som oppgåve å arbeide med alle

dei fagspørsmål som låg innanfor faggruppa sine interesseområde. Faggruppa skulle delta i NIF si etterutdanningsverksemd og vere med og påverke denne. Årsmøtet kunne kombinerast med inntektsgjevande kurs. Faggruppa skulle vere ansvarleg utgjevar av Kart og Plan. Det var vidare ein føresetnad at jordskifte kandidater som var NIF-medlemmer, automatiske skulle verte medlem av Faggruppa. Andre NIF-medlemmer som hadde interesse for NJKF sitt fagområde, kunne stå som medlem av faggruppa. Som ein del av «pakken» gjekk Geodet- og topografforeninga i NGO (i dag Statens kartverk) inn i NIF. Det var ein føresetnad at medlemskapet i FIG fortsette etter dei same prinsipp som før, dvs. at medlemskontingenten vart delt mellom NJKF og Norges karttekniske Forbund (i dag GeoForum). Det var også ein føresetnad at NJKF deltok som før i det nordiske landmålersamarbeidet. Utgiftene til nordisk og internasjonalt arbeid skulle dekkast gjennom det tilskotet som NIF gav til foreninga. Rekneskapsstener, føring av medlemsregister og kontakt med enkeltmedlemmer skulle ivaretaast av NIF sitt sekretariat. Studentmedlemskap ved NLH skulle organiserast på same måte som studentmedlemskap for øvrig i NIF. NIF skulle ivareta alle medlemmers interesser fullt ut ved forhandlingar om løns- og arbeidsvilkår.

Det vart 9. januar 1990 underteikna retningslinjer for samarbeidet mellom NJKF og NIF, av leiar i NJKF Sverre Øygard, og president i NIF Einar Bjorbæk. Denne avtalen ligg framleis til grunn for samarbeidet mellom NJKF og Tekna. Fram til 1994 hadde Vidar Storvik og Åse Fjellby ansvaret for dei administrative oppgåvene i NIF. Frå 1994 er det Else Dahl som har vore NJKF sin sekretær i Tekna. Ho har hatt ansvaret for rekneskapsfunksjon, administrative sekretærfunksjonar og medlemsregisteret. Else Dahl utfører også dei administrative oppgåvene i samband med foreninga sine kurs og konferansar.

2.2 Nordisk og internasjonalt samarbeid

Det nordiske samarbeidet som professor Wiiala tok initiativ til ved den nordiske landmålar-kongressen i 1956, har vore fundamentet for NJKF sitt internasjonale arbeid og nettverk også i dei siste 25 åra. Det har vorte arrangert årlege nordiske ombudsmannsmøter, og desse har vanlegvis vorte arrangert over 3 dagar i månadsskiftet juli/august. Kwart land deltar med ombudsmann, viseombudsmann og tidsskriftsredaktør, og dei nordiske foreningane som inngår i dette samarbeidet er Sveriges Lantmätareförening, Den danske Landinspektørforening og Maanmittausinsinööri Liitto ry/Lantmäteringenjörernas Förbund rf., i tillegg til NJKF. Føremålet med dei årlege ombudsmannsmøtene er å knyte nettverk og utveksle informasjon mellom foreningane, og å førebu dei nordiske landmålar-kongressane. Nordiske landmålar-kongressar har vorte arrangert i Gävle i 1984, Tammerfors i 1988, København i 1992, Bergen i 1996, Stockholm i 2000, og i Järvenpää i 2004. Nytt for dei siste nordiske kongressane er utdeling av den nordiske kongressprisen. Ved kongressen i 2004 utpeika kvart land ein nordisk kongressprisvinnar. Norsk prisvinnar var Einar Hegstad, for hans doktorgradsavhandling *Om eiendomsregistrering*.

NJKF vart medlem av FIG i 1969. I 1972 vart det inngått avtale mellom NJKF, Norges Geografiske Oppmåling (NGO) og Norges Karttekniske Forbund (NKTF) om samarbeid om arbeidet i FIG. Det vart oppretta ein komité for dette arbeidet; den norske FIG-komiteen. Komiteen hadde sju medlemmer. I tillegg til tre representanter for NJKF og tre representanter for NKTF hadde Statens kartverk ein representant i denne komiteen. I 1987 arrangerte NJKF i samarbeid med NKTF FIG PC-møte 1987, dvs. FIG Permanent Committee Meeting i Oslo (Sandvika) 21.–26. juni. Dette var eit svært godt PC-møte som oppnådde mykje ros frå dei sentrale leiarane i FIG. Foreningane etablerte eit felles budsjett til bruk for innsats i FIG. Til kvar kongress frå 1986 til 2002 fekk den norske FIG komiteen utarbeidd ein nasjonalrapport for distribusjon på kongressen. Sverre Steen var redaktør for dei fleste av nasjonalrapportane. Nasjonalrapportane vart finansiert ved sponsorstøtte frå bransjen.

Helge Onsrud og Gunnar Balle har vore sentrale personar i den norske FIG komiteen, som respektive formann og sekretær. Noreg har hatt formannskapet i ein av FIG sine kommisjonar, ved at Helge Onsrud var formann i kommisjon 3 i perioden 1994–1998. Rundt tusenårsskiftet fekk GeoForum (NKTF skifta namn på 1990-talet) vanskeleg økonomi, og eit felles budsjett var ikkje mogleg å få til. Den norske FIG komiteen hadde derfor svært redusert aktivitet over fleire år. I september 2005 vart det inngått ein ny avtale mellom NJKF og GeoForum. Etter denne avtalen har foreningane framleis eit samla medlemskap i FIG, men har ikkje eit samla budsjett for aktivitetar mot FIG. GeoForum utpeikar delegatar til kommisjonane 3, 4, 5 og 6, medan NJKF har ansvaret for å utpeike delegatar til kommisjonane 1, 2, 7, 8 og 9. Kvar organisasjon utpeikar to delegatar til generalforsamlingane i FIG. Fagsekretariatet i NJKF er felles kontaktpunkt mot FIG-kontoret i København.

2.3 Kart og Plan

Gunnar Balle var redaktør for tidsskriftet gjennom 34 år – frå 1966 til 2000. Gunnar Balle utvikla tidsskriftet til å verte ein institusjon på fagfeltet, og opplevde ein opplagsauke få redaktørar er forunnt, frå eit opplag på 300 i 1966 til 3300 i 2000. I 1991 vart det innleia eit samarbeid med Universitetsforlaget om utgjeving. Profesjonelt nådde tidsskriftet eit nytt nivå i 1997, då det vart innført referee-ordning som i dag gjer det mogleg å tilby vitenskapleg vurdering frå eit utval av vitenskapleg kompetente personar av artikkelar for dei forfattarar som ynskjer dette. Per Kåre Sky etterfølgde Gunnar Balle som redaktør frå nr. 2, 2000 og ut 2002. Inge Revhaug tok over redaktørfunksjonen frå nr. 1, 2003. Frå nr. 1, 2003 overtok også Fagbokforlaget som utgjevar av tidsskriftet.

2.4 Nytt medlemsblad – Meldingsbladet

Foreninga hadde registrert at stillingsannonser hadde vorte ei viktig inntektskjelde for foreningane i våre naboland. Det vart med jamne mellomrom rykka inn stillingsan-

nonsar i Kart og Plan, men tidsskriftet var ikkje eigna til denne type annonsering på grunn av den lange trykktida. Berre eit fåtal stillingsannonser fann derfor vegen til Kart og Plan. Styret vedtok derfor i 1997 å gje ut eit medlemsblad med lettare nyheitsstoff. Dette skulle ikkje konkurrere med Kart og Plan som skulle innehalde meir tunge faglege artiklar. Det vart lagt til grunn at medlemsbladet skulle vere sjølvfinansierande gjennom stillingsannonser. Bladet skulle kome ut kvar månad, med unntak av juli som skulle vere «bladfri». Det første nummer av medlemsbladet kom ut i desember 1997 under namnet *Meldingsbladet*, med fagsekretær Kjell Blomseth som redaktør. Bladet er i 2007 inne i sin 10. årgang.

2.5 Etablering av fagsekretariat og namneskifte

Fram til 1996 hadde alt fagleg arbeid i foreninga vore dugnadsbasert. For å få opp aktivitetsnivået på det faglege arbeidet vart det i 1997 vedteke å tilsetje ein fagsekretær. Kjell Blomseth vart tilsett som foreninga sin første fagsekretær i ein 20 % stilling. Han var tilsett frå 1.5.1997 fram til 1.7.2001. Oppgåvene omfatta utarbeiding av faglege notat og høyringsuttaler, planlegging og gjennomføring av kurs og foreninga sitt årlege arrangement Areal og Eigedom, samt kontakt med studentar. *Meldingsbladet* vart starta opp med fagsekretæren som redaktør. Aktivitetsnivået auka stadig, og i 2001 vart fagsekretariatet utvida til 40 % av full stilling, fordelt på to personar. Solveig Moen etterfølgde Kjell Blomseth, og Øystein Ringen Kristoffersen var fagsekretær 2 frå 2001 til 2003. Øystein Bjerva var fagsekretær 2 frå 2003 til 2006. Ved årsskiftet 2006/2007 har foreninga to fagsekretærar knytt til advokatfirmaet Nidaros DA i Trondheim. Advokat Hilde Wahl Moen er fagsekretær; advokat og jordskifte kandidat Solveig Moen leiar fagsekretariatet.

Ved årsskiftet 2003/2004 skifta NIF (Norske Sivilingeniørers Forening) namn til *Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening*. NJKF sitt namn vart derfor endra til *Norges Jordskifte kandidatforening, faglig gruppe av Tekna*.

2.6 Pristildelinger

Norges Jordskifte kandidatforening fekk tildelt prisen *årets faglige gruppe* i NIF i 2003. Dette var første året NIF tildelte ein slik pris, og NJKF fekk diplom og klubbe. I grunngevinga for å tildele NJKF prisen er det framheva at *Foreningen utarbeider årlig arbeidsprogram og budsjett, og at dette blir fulgt opp på en god måte. Det skrives av foreningen en omfattende årsmelding, hvor aktivitetene omtales i forhold til planer og budsjett.*

I 2005 delte foreninga for første gong ut *Studentpris* og *Fagpris*. Etter retningslinjer vedtatt av styret skal *studentprisen gis til en student ved Universitetet for Miljø og Biovitenskap (UMB). Studentprisen gis til en student som gjennom sitt faglige arbeid ved UMB har utmerket seg eller på annen måte har utmerket seg ved sin innsats ved UMB. Fagprisen skal gis til en person, bedrift eller organisasjon som gjennom sin person eller*

sitt arbeid har gjort en ekstraordinær innsats innen foreningens fagfeltet og/eller har bidratt til positiv medieomtale av de fagområder som ivaretas av foreningen, og/eller har synliggjort foreningens arbeid på en positiv måte.

NJKF har delt ut prisene to ganger. Studentprisen er tildelt Liv Trongmo og Irene Runningen. Fagprisen er tildelt Helge Onsrud og Magne Reiten.

2.7 Sterk medlemsauke

I 1984 hadde foreninga tre grupperingar med medlemmer: *Gruppe 1* var medlemmer med full forhandlingsrett. Dette var jordskifte kandidat i Jordskifteverket og ved fylkeskartkontora. *Gruppe 2* var tilsett i andre etatar. Kontingenten var for desse sterkt redusert, og NJKF hadde ikkje forhandlingsrett for desse medlemmene. Medlemmene i denne gruppa fekk Kart og Plan og invitasjon til å delta på landsmøta. *Gruppe 3* var studentar. I 1984 hadde NJKF totalt 373 medlemmer: tre æresmedlemmer, 177 gruppe 1-medlemmer, 142 gruppe 2-medlemmer (dvs. utan forhandlingsrett) og 33 gruppe 3-medlemmer samt 18 pensjonistar. Pr. 1.12.2006 har foreninga 1038 medlemmer: 826 yrkesaktive medlemmer, 120 studentmedlemmer og 94 pensjonistar. Foreninga har altså bortimot tredobla medlemstalet sidan foreninga gjekk inn i NIF i 1985. Tre av fire yrkesaktive medlemmer er tilsett i offentleg verksemd. Jordskifterettene og Statens kartverk er i 2006 dei største arbeidsgjevarane for medlemmer i NJKF. Foreninga har to æresmedlemmer, Øyvind Strand og Gunnar Balle.

2.8 Oversikt over formenn i foreningene

Utskiftningskandidaternes Landsforening (1907–1924)

1907–1912	Albert Berg
1913–1914	Jonas E. Mossige
1915–1916	Lars Loe
1917–1920	Albert Berg
1921–1922	Lars Eknes
1923–1923	Jonas Kloster

Utskiftningsformånnenes Landsforening (1913–1924)

1913–1916	Carl Johan Bjørseth
1917–1919	Andreas Elgsaas
1920–1920	Albert Berg
1920–1924	A. Engebretsen, Gerhard Grønningseter

Utskiftningsfunksjonærenes Landsforening (1924–1952)

1924–1925	Gerhard Grønningseter
1926–1927	Ivar S. Torvik

1928–1929	Lars Eknes
1930–1931	Jonas Kloster
1932–1933	Thorleif P.P. Spilling
1934–1939	Kristian Bjørgul
1940–1941	Erling Øyehaug
1946–1949	Erling Øyehaug
1950–1952	Lars Matre

**Norges Jordskiftedommer- og
Landmåler-samband (1952–1978) (navneendring)**

1952–1953	Johan Dehli
1954–1954	Lars Matre
1955–1963	Lorents Rygg
1964–1965	Anders Rongen
1965–1967	Odd Søfteland
1968–1970	Håkon Ulvestad
1971–1978	Øyvind Strand

Norges Jordskifte kandidatforening (NJKF) (1978–1985)

1979–1980	Bjørn Vatten
1981–1986	Sigurd Klepp

Norges Jordskifte kandidatforening (NJKF) faglig gruppe av NIF (1986–2007)⁵

1986–1987	Aarstein Waade
1988–1996	Sverre Øygaard
1997–2007	Leiv Bjarthe Mjøs

2.9 Redaktører av tidsskriftet

Tidsskrift for Det norske Utskiftningsvæsen (1908–1952)

1908–1912	Albert Berg
1913–1914	Jonas E. Mossige
1915–1916	Lars Loe
1917–1920	Albert Berg
1921–1922	Lars Eknes
1923–1923	Jonas Kloster
1924–1925	Andreas Elgsaas
1926–1933	Jonas Kloster

5 NIF skifta ved årsskiftet 2003/2004 namn til Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening.

1934–1947 Lars Loe
 1948–1952 Knut J. Moen

Norsk tidsskrift for jordskifte og landmåling (1952–1969)

1952–1955 Knut J. Moen
 1956–1965 Sverre Øvstedal
 1966–1969 Gunnar Balle

Kart og Plan (1970–

1970–2000 Gunnar Balle
 2000–2002 Per Kåre Sky
 2003–2007 Inge Revhaug

